

Dünya Çapında Bir Ekol: Chicago İlahiyat Fakültesi
A Model of Worldwide: Chicago Divinity School

Duygu METE *

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types:	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi / Received:	19.10.2021
Kabul Tarihi / Accepted:	11.11.2021
Yayın Tarihi / Published:	2021
Yayın Sezonu / Pub Date Season:	Ekim/October
Cilt / Volume: 1 • Sayı / Issue: 1 • Sayfa / Pages:	65-83

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az üç hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği intihal raporu alınarak teyit edildi.
This article has been reviewed by at least three referees. It was confirmed by receiving a plagiarism report that the article did not contain plagiarism.

Yayın Hakkı / Copyright©

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi tarafından yayınlanmıştır. Tüm hakları saklıdır.
Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Theology, Erzincan, Turkey. All rights reserved.

* Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, duygu.mete@erzincan.edu.tr
(orcid.org/0000-0002-6261-5428)

Öz

Amerikan Baptist İlahiyat Birliği'nin desteğiyle 1890 yılında kurulan Chicago İlahiyat hem yetiştirdiği kişiler hem de onların akademi hayata sundukları katkılarla dünya çapında etkili olmuş bir kurumdur. Uzun yıllar Dinler Tarihi alanında hâkim bir güç olan “Chicago Okulu” nu ve Karşılaştırmalı Din Bilimini kuran Joachim Wach, bu kurumun önde gelen isimlerindedir. Onun halefi olan ve karşılaştırmalı din tarihine ayrılan ilk akademik dergiyi kuran Mircea Eliade, akademik alandaki üretkenliğiyle Dinler Tarihi alanında adından çokça söz ettirmiş bir bilim adamıdır. Wach ve Eliade'ye ilave olarak eleştirel kimliğiyle tanınan ve uzun yıllar Chicago İlahiyat Fakóltesini Din Bilimleri alanının öncüsü yapan bir diğer isim ise Jonathan Z. Smith'tir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Din Bilimleri alanında önde gelen bilim adamlarına ev sahipliği yapan ve köklü yayın organlarıyla akademik alandaki etkinliğini sürdürmeye devam eden Chicago İlahiyat Fakóltesinin genel karakterine ve bilime katkısına ışık tutmaktır.

Anahtar Kelimeler: Chicago, İlahiyat, Joachim Wach, Mircea Eliade, Jonathan Z. Smith

Abstract

Founded in 1890 with the support of the American Baptist Theological Association, Chicago Divinity, is an institution that has been influential around the world, both with the people it has trained and the contributions they have made to academia. Joachim Wach, who founded the “Chicago School” and the Comparative Study of Religion, which was a dominant force in the field of History of Religions for many years, is one of the leading names of this institution. His successor, Mircea Eliade, who founded the first academic journal devoted to the comparative history of religion, is a scientist who has made a name for himself in the field of the History of Religions with his productivity in the academic field. In addition to Wach and Eliade, another person who is known for his critical identity and who for many years made the Chicago Divinity School a pioneer in the field of Religious Studies is Jonathan Z. Smith.

In this context the aim of this article is to shed light on the general character of the Chicago Divinity Faculty and its contribution to science, which hosts leading scientists in the field of Religious Studies and continues to maintain its effectiveness in the academic field with its well-established publications.

Keywords: Chicago, Divinity, Joachim Wach, Mircea Eliade, Jonathan Z. Smith

1. İlahiyatın Paradigmatik Serüveni

Chicago Üniversitesi adını taşıyan ilk kurum, 1856'da Amerikalı politikacı Stephen A. Douglas (ö. 1861) tarafından Chicago şehrinde on dönümlük bir arazinin hibe edilmesiyle kurulmuştur. Mütevazı ve mezhepsel bir yapıda olan ilk Chicago Üniversitesi, mali açıdan sorunlu bir geçmişe sahiptir.¹ 1859 yılı güz döneminde kapılarını öğrencilere açan üniversiteye ilk yirmi yıl boyunca sadece erkek öğrenciler kabul edilmiş; 1873-74 yılından itibaren kız öğrenciler de eşit şartlarda eğitim görmeye başlamıştır.²

İlk Chicago Üniversitesi'nin son rektörü olan Galusha Anderson, üniversitenin içinde bulunduğu mali sıkıntıları hafifletmek için iş adamları ve bölgedeki Baptist topluluklara çağrıda bulunmuştur. 1871'deki büyük yangın, Chicago'nun ticaret bölgesi ve konutlarının büyük bir bölümünü yok etmiştir. Ardından yaşanan panik durumu ve 1874'teki yangın felaketleri üniversiteyi mali açıdan önemli ölçüde etkilemiştir.³ Çağrısına yeterli karşılık alamayan Anderson'un istifası sonrası 1885'te Chicago'nun Baptist bakanlıkları yeni bir liderlik ve destek kaynaklarıyla eski kurumu yeniden kurmak için bir araya gelmiştir.⁴

1856-1886 yılları arasında varlığını sürdüren ilk Chicago Üniversitesi'nin ardından yeni üniversiteye giden yolun hazırlanmasında Baptist Birliği İlahiyat Fakültesinin önemli etkisi olmuştur. Kuruluşu için hazırlık aşamasındaki yeni üniversite ile Chicago Baptist İlahiyat Birliği'nin birleştirilerek üniversitenin mali açıdan desteklenmesi sağlanmıştır. Buna ilave olarak en önemli destek, Amerikan Baptistlerinin en zengini ve dünyanın liberal bağışçılarından biri olarak görülen John. D. Rockefeller (ö. 1937)'den gelmiştir. Dokuz yıl Chicago İlahiyat Birliği'nin başkanlığını yapmış olan Rockefeller'in üniversite için yapmış olduğu 600.000 \$'lık ilk taahhüdü, kurumun varlığı ve desteklenmesi noktasında önemli bir adım olmuştur.⁵ Bununla birlikte Amerikan Baptist Eğitim Derneği'nin katkıları ve Marshall Field'den gelen arazi, Chicago Üniversitesinin kurulmasına önemli destek sağlamıştır.⁶

Böylece 1890 yılında John D. Rockefeller tarafından kurulan Chicago Üniversitesi, Chicago'nun güney yakasında özel, karma bir eğitim kurumu olarak hizmet vermeye

¹ Thomas Wakefield Goodspeed, A History of the University of Chicago, Founded by John D. Rockefeller: The First Quarter-Century (Chicago: University of Chicago Press, 1972), 13-16.

² John W. Boyer, The University of Chicago: A History (Chicago: The University of Chicago Press, 2015), 5-34.

³ Goodspeed, A History of the University of Chicago, Founded by John D. Rockefeller: The First Quarter-Century, 16.

⁴ Boyer, The University of Chicago: A History, 33.

⁵ Goodspeed, A History of the University of Chicago, Founded by John D. Rockefeller: The First Quarter-Century, 25-29.

⁶ The University of Chicago, "History" (Erişim 26 Ağustos 2021).

başlamıştır. Rockefeller, 9 Temmuz 1890'da, kalıcı bir miras inşa etme noktasında inandıkları şeyi “Yükseköğretimin tüm bölümleri için her iki cinsiyetten kişilere eşit şartlarda fırsatlar sunmak” şeklinde tanımlamıştır. Üniversitenin ilk rektörü (1891-1906) William Rainey Harper (ö. 1906) ise İngiliz tarzı bir fakülte ve Alman tarzı bir lisansüstü araştırma enstitüsünü birleştirecek modern araştırma üniversitesi tasavvur etmiştir.⁷ Üniversitenin onuncu yıl dönümü konuşmasında Harper, dinleyicilerine üniversitenin en önemli ilkesinin “tüm konularda tam ifade özgürlüğü” olduğunu ve baştan beri Chicago Üniversitesi'nde temel olarak kabul edilen bu ilkenin ne şimdi ne de gelecekte sorgulanamaz olduğunu” ifade etmiştir.⁸

1910 yılına gelindiğinde kurumsallaşma yolunda ilerleyen üniversite, alevlerden çıkan bir anka kuşunu taşıyan arma ve bir Latin sloganı (*Crescat scientia; vita excolatur*/Bilginin daha fazla büyümesine izin verin ve böylece insan yaşamı zenginleşsin) da dâhil olmak üzere kendine özgü gelenekler geliştirmiştir. Bunlardan biri olarak 1894'te bordo, üniversitenin resmi rengi ilan edilirken “Maroons” da takma adı olmuştur.⁹

Üniversite için toplumun ihtiyaçlarına cevap veren özgür, bağımsız bir araştırma atmosferini sürdürmek, temel hedefler arasındadır. Ayrıca uzun süredir devam eden gelenek ve politikalarına uygun olarak üniversite programlarına alınmak isteyen öğrenci ve çalışanlar, bireysel liyakat temelinde değerlendirilmektedir. Üniversitenin misyonu gereği ırk, renk, din, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik, ulusal veya etnik köken, yaş, engelli birey olma durumu temelinde ayrımcılık yapılmaması amaç edinilmiştir.¹⁰

Chicago Üniversitesi'nin ilk başkanı olan William Rainey Harper, aynı zamanda seçkin bir Sami dilleri uzmanı ve Baptist ruhban sınıfının bir üyesidir. O, büyük bir araştırma üniversitesinin merkezi uğraşlarından biri olarak bilimsel din araştırmalarının olması gerektiğine inanıyordu. Bu bağlılık, onu Baptist İlahiyat Birliği'nin Morgan Park Ruhban Okulu'nu Hyde Park'a getirmeye yönlendirmiş ve İlahiyat Okulu'nu Chicago Üniversitesi'ndeki ilk profesyonel okul haline getirmiştir.¹¹

O dönem için ilahiyat fakültesinin görevi, açık bir şekilde dillendirilmemekle birlikte öncelikle insanları Kutsal Kitab'ın vaizleri olarak yetiştirmektir.¹² Burada tarihi ve

⁷ The University of Chicago, “History”.

⁸ The University of Chicago, “History”.

⁹ The University of Chicago, “History”.

¹⁰ The Divinity School Announcements 2021-2022 “General Description” (Erişim 27 Ağustos 2021).

¹¹ Divinity School “History and Mission” (Erişim 26 Ağustos 2021).

¹² “General Information Concerning the Divinity School in Circular Information at the Divinity School”, *The University of Chicago Divinity School Academic Catalogue 1895-1903*, (1895), 8.

uluslararası dinlerin incelenmesi ne kadar zor olsa da elde edilen kayıtlar, din üzerine akademik çalışmaların başlamasında Harper'in etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda Harper'in öğretim üyelerini modern zamanların gerekliliklerini karşılama noktasında tekrar tekrar uyardığı aktarılmaktadır. Kuruluşundan itibaren İlahiyat Fakültesi, Harper'in dinin çeşitli boyutlarına sistematik araştırmaya adanmış bir kurum vizyonunu takip etmektedir. Nitekim ilahiyat için İngilizce tanrıbilimini karşılayan "theology" yerine kullanılan "divinity" terimi de bir yanda katı ve eski geleneği diğer yanda çok boyutlu yorumlara izin verme zenginliğini ifade etmektedir.¹³ Bu doğrultuda fakülte, hem öğretim ve araştırma kariyerlerine hazırlananlara hem de kamu dini liderliğine hazırlananlara hizmet etmeye çalışmaktadır.

2. Fakültenin Model Anatomisi

Dine yönelik akademik çalışmaların ve araştırmaların yapıldığı ilahiyat fakültesinde 3 fakülte kurulu ve 11 bölüm (çalışma alanı) bulunmaktadır.

İlahiyatlar içinde farklı bir model uyguladığı gözlemlenen fakültede yer alan bölümler şu şekildedir:

2.1. Antropoloji ve Dinler Sosyolojisi Bölümü (The Department of Anthropology and Sociology of Religions)

Antropoloji ve Din Sosyolojisi alanı, saha çalışması, arşiv araştırması ve metinsel yorumlama gibi araçların bir kombinasyonunu kullanarak dini fenomenleri sosyal gerçekler ve kültürel süreçler olarak ele almaktadır. Antropologlar ve sosyologlar, "din" olarak kabul edilen şeyin eleştirel araştırmasını teşvik ederek, kendilerini nitel etnografik saha çalışmasına, ciddi dil eğitimine ve tarihsel olarak hassas araştırmalara adanmıştır. Bölümün çekirdek öğretim üyeleri, Orta Doğu ve Doğu Asya'da coğrafi özelliklere sahip çağdaş İslam ve Hıristiyanlık uzmanlarıdır. Alan, din çalışmasında özel olarak epistemoloji ve bilgi felsefesi, sömürgecilik, milliyetçilik ve küreselleşme, Din Antropolojisinde sorunlar, klasik din teorileri, Hıristiyanlığın antropolojisi, feminizm ve İslam araştırmaları gibi konulara odaklanmaktadır.¹⁴

¹³ Boyer, The University of Chicago: A History, 119.

¹⁴ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study" (Erişim 26 Ağustos 2021).

2.2. Kitab-ı Mukaddes Bölümü (The Department of Bible)

Bu alan, Yahudi ve Hıristiyan kutsal metinlerini ve ilgili metinleri tarihi ve kültürel ortamlarının yanı sıra Yahudilik ve Hıristiyanlık için kanonik metinler olarak sonraki dönemdeki rollerini anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda İbranice İncil'e Giriş, Yeni Ahit'e Giriş: Metinler ve Bağlamlar, İbranice Kutsal Kitabı'nda Ritüel, Tarikat ve Büyü, Erken Hıristiyan Retoriği gibi dersler verilmektedir.¹⁵

2.3. Hıristiyanlık Tarihi Bölümü (The Department of History of Christianity)

Hıristiyanlık Tarihi alanı, başlı başına bir büyük Batı dini geleneğine ve onun zaman içindeki diğer dinler ve kültürlerle olan etkileşimlerine odaklanmaktadır. Alan, birinci yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla kadar "Hıristiyan" olarak kimlik iddiasında bulunan çeşitli topluluklar hakkında bilgi edinmenin yanı sıra geç dönemler de dâhil olmak üzere belirli bir hareket veya tarihsel harekette bireysel uzmanlaşmaya izin vermektedir. Antik ve Orta Çağ Hıristiyanlığı, Reform ve erken modernite, Püriten hareketi ve genel olarak Amerikan Hıristiyanlığı ve Amerikan dini başlıca konulardır.¹⁶

2.4. Yahudilik Tarihi Bölümü (The Department of History of Judaism)

Yahudilik Tarihi alanı, Antik çağlardan günümüze Yahudi düşüncesine odaklanmaktadır. Midraş, Kutsal Kitap yorumu-edebi metinler, Tasavvuf ve Kabala, felsefe ve teoloji tarihsel ve hermenötik bağlamda incelenen ana konulardır. Öğrencilerden tek bir tarihsel dönem ve coğrafi alanda uzmanlık kazanmaları istense de Kutsal Kitap'tan İkinci Tapınağa, Helenistik ve Rabbinik Yahudiliğe, Orta Çağ'a- İslam dünyası, Hıristiyan Avrupa ve modern dönemlere ilişkin fikirlerin gelişimi hakkında bir fikir edinmeleri teşvik edilir. Bu amaç doğrultusunda Orta Çağ'da İnci'in Yahudi Yorumu, Modern Yahudi Düşüncesinde Mesihçilik, Yahudi Sufizmi, Martin Buber'in Din ve Yahudilik Anlayışı ve İbn Meymun'un Şaşkınlık Rehberinden Okumalar gibi çeşitli dersler verilmektedir.¹⁷

¹⁵ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

¹⁶ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

¹⁷ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

2.5. Dinler Tarihi Bölümü (The Department of History of Religions)

Dinler Tarihi alanı, dine, sosyal ve beşerî bilimlerin yöntemleri aracılığıyla yalnızca beşeri bir fenomen olarak yaklaşmaktadır. Dinler Tarihi öğrencileri, en az bir belirli dini geleneğin incelenmesinde özel bir uzmanlık geliştirmektedirler. Bu, ilgili dili (veya dilleri) okumayı ve/veya konuşmayı öğrenmeyi ve ilgili tarihi ve kültürel arka plana aşına olmayı içermektedir. Ayrıca, her öğrencinin hem tarihi hem de çağdaş çeşitli diğer dini gelenekler hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir. Bu bağlamda Klasik ve Çağdaş Din Teorileri, Veda ve Yorumlar, Erken Theravada Edebiyatında Budizm, Mahayana Sutra Edebiyatı, Japon Dininin Tarihi, Dinler Tarihindeki Sorunlar, Hint Felsefesi I: Kökenler ve Yönelimler başlıca dersler arasındadır.¹⁸

2.6. İslami Çalışmalar Bölümü (The Department of Islamic Studies)

İslam Araştırmaları alanı, tarih ve belirli kültürel bağlamlarda yazılı bir metinsel gelenek olarak İslam'ın araştırılmasıyla ilgilenmektedir. Alan, çok çeşitli ifadeler (edebi, şiirsel, sosyal ve politik) ve çeşitli yöntemlerle (edebi eleştiri, hermenötik, tarih, sosyoloji ve antropoloji) İslam'a giriş ve uzmanlaşma sağlamayı amaçlamaktadır. Alan, Kur'an Çalışmaları, Tasavvuf Edebiyatı, İslam Hukuku ve İlahiyat ve İslam Felsefesi gibi alanlarda uzmanlaşma fırsatları sunmaktadır.¹⁹

2.7. Dinler Felsefesi Bölümü (The Department of Philosophy of Religions)

Bu alan, çeşitli dini inanç ve uygulamalardan ve bunlar üzerindeki eleştirel düşünceden kaynaklanan felsefi konuları ele almaktadır. Bu alanda çalışmak, disiplinin Batı'da geliştiği şekliyle tarihsel olarak anlaşılmasını gerektirir, ancak öğrenciler aynı zamanda Batılı olmayan bir dini geleneğin felsefi düşüncesinde uzmanlaşmanın yanı sıra, birden fazla geleneğin kaynaklarından yararlanan yapıcı felsefi çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kapsamda Anglo-Amerikan Felsefesi/ve Din, Metafiziğin Sonu, Heidegger: Din, Politika, Yazı, Yapısöküm ve Din (Deconstruction and Religion), Felsefi Bir Problem Olarak Dini Çeşitlilik ele alınan başlıca konular arasındadır.²⁰

¹⁸ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

¹⁹ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

²⁰ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

2.8. Din, Edebiyat ve Görsel Kültür Bölümü (The Department of Religion, Literature, and Visual Culture)

Din, Edebiyat ve Görsel Kültür alanı, dinlerin kültürel biçimler ve uygulamalarla olan etkileşimlerini, özellikle sanata atıfta bulunarak incelemektedir. Bu çalışmayı poetika, estetik ve yorum teorilerinin araçlarını kullanarak hem dinlerin insanın hayal gücünü kullanma biçimlerini hem de insanın yaratıcı ifadeye başvurma yollarını anlamak için izlemektedir. Üniversitenin diğer bölümleri ile bağlantılı olan bu bölüm, ülkedeki türünün en eski ve en uzun süredir devam eden programını temsil etmektedir. Eleştiri Tarihi: Platon'dan Dante'ye, Amerika Mitolojileri: 19. Yüzyıl Romanları, Edebiyat Teorisi: Yirminci Yüzyıl, Fransa'da Din ve Edebiyat, Bizans'ta Sanat ve Ritüel bu bölümde verilen önemli derslerdendir.²¹

2.9. Amerika Kıtasındaki Dinler Bölümü (The Department of Religions in the Americas)

Dinler Tarihi bölümü içerisinde alt bir araştırma alanı olmaktan ziyade ayrı bölüm olarak kurulan Amerika Kıtasındaki Dinler, sömürgeci Kuzey Amerika (1600-1787) ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (1787-günümüz) dini fikirlere, uygulamalara, kurumlara ve hareketlere odaklanan disiplinler arası bir programdır. Bu yönüyle Amerikan dinine tarihsel, sosyolojik, etnografik, karşılaştırmalı ve teorik ilgi alanlarına sahip öğretim üyelerini ve öğrencileri bir araya getirmektedir.²²

2.10. Dini Etik Bölümü (The Department of Religious Ethics)

Dini Etik alanı, insan ve hayvanların yaşamları, toplumların ve ekosistemlerin düzeni için dinin anlamı, esası ve geçerliliği ile ilgilidir. Bu nedenle, alan iyi yaşam, adalet ve ortak yarar sorunlarına hitap etmektedir.²³

2.11. İlahiyat Bölümü (The Department of Theology)

Teoloji alanı, başta Hıristiyanlık ve Yahudilik olmak üzere dini bir geleneğin tarihsel çalışması, onun çağdaş dünya için anlamı ve hakikatinin yapıcı yorumuyla ilgilenmektedir. Bu nedenle, Teoloji öğrencileri, teoloji tarihi, teolojik iddiaların ve söylemin tanımlayıcı

²¹ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

²² The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

²³ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

özellikleri, bir gelenek içindeki anlam ve hakikat kriterleri, teolojik yansıma yöntemleri ile gelenekler içinde revizyonla (varsa) ilgili soruları ele almalıdır. Tüm İlahiyat sınavlarında, ilgili gelenekte kutsal yazıların teolojik bir kaynak ve norm olarak kullanımına dikkat edilecek ve öğrencinin tartışılan teolojik pozisyonların tefsir temellerini bilmesi beklenecektir. Bu bölümde Teolojiye Giriş, Hıristiyan Düşünce, Çağdaş Teoloji Modelleri, Modern Roma Katolik Ahlak Teolojisi, İnsan olmak, İlahiyat ve Kültürel Çalışmalar gibi dersler yürütülmektedir.²⁴

3. İleri Araştırmalarıyla Küresel Etkideki Araştırma Programları

Chicago İlahiyat Fakültesinde üç yüksek lisans ve bir doktora programı bulunmaktadır. Bu programlar şu şekildedir:

a. Dini Araştırmalar Yüksek Lisans Programı (Master of Arts in Religious Studies Program): Dini çalışmalarda geniş bir akademik anlayış ve temel geliştirmek isteyen öğrenciler için tasarlanmış bir (1) yıllık esnek bir programdır. Mevcut uygulama alanlarını din araştırmalarıyla (örneğin hukuk, tıp, işletme, eğitim, gazetecilik, sanat) dine bağlamak isteyen profesyoneller için ideal bir program olarak görülmektedir.²⁵

Ancak bu noktada şunu belirtmek gerekir ki AMRS, tek başına İlahiyat Fakültesi Doktora Programı için yeterli hazırlık olarak kabul edilmemektedir. Doktora çalışmasıyla ilgilenen öğrenciler, MA veya MDiv programına geçiş yapmalıdır.²⁶

b. Sanatta Yüksek Lisans (Master of Arts in Divinity): Normatif karakterdeki teolojik bilimler ile bitişik alanların interdisipliner akademik çalışmasına yönelik temel sağlayan iki yıllık bir programdır. Bu programla öğrencilere hem eski hem de modern dini geleneklerin kültürlerini, dillerini, düşüncesini, uygulamalarını ve kurumlarını inceleme fırsatı sunulmaktadır. Doktora çalışması için bir araştırma gündemi geliştirmek maksadıyla

²⁴ The Divinity School Announcements 2021-2022, "Committees of the Faculty and Areas of Study".

²⁵ Divinity School, "Applying to AMRS Program" (27 Ağustos 2021).

²⁶ The Divinity School Announcements 2021-2022 "Degree Programs and Requirements" (27 Ağustos 2021).

tasarlanan bu programla öğrenciler, din veya ilgili alanlarda doktora çalışmalarına hazırlanmaktadır.²⁷

Entelektüel varlığın çok dilli yeterlilik gerektirdiği fikrini savunan Chicago İlahiyat Fakültesi, tüm yüksek lisans öğrencilerinin bir (1) modern araştırma dilinde akademik alanda okuduğunu anlama becerisini göstermelerini beklemektedir. Bu gereksinimi karşılamak için öğrencilere University of Chicago Dil Merkezi tarafından sunulan Akademik Okuma Yeterlilik Değerlendirmesi'ni (ARCA) veya Araştırma Amaçlı Okuma kursunu) imkânı sunulmaktadır.²⁸

c. İlahiyat Yüksek Lisans Programı (Master of Divinity/MDiv): Bu program, tüm dini geleneklerden öğrencileri, mevcut liderlik de dâhil olmak üzere sürekli değişen roller ve bağlamlarda dini/manevi liderler ve uygulayıcılar olarak hizmet etmeye hazırlayan üç yıllık (3) bir programdır.²⁹

d. Doktora programı (Ph. D.): Öğrencileri araştırma, öğretim ve halka açık liderlik alanlarında kariyer için hazırlayan titiz, disiplinler arası bir ileri çalışma programıdır. Bu programda öğrenciler, yapıcı, tarihsel, sosyal bilimsel ve edebi ve görsel analiz yöntemleri dâhil olmak üzere çeşitli yöntemler kullanarak dünya dinlerini incelemektedir. Program, ana hatlarıyla kurs, dil, öğretimli pedagojik eğitim, kapsamlı sınavlar ve bir tezden oluşur.³⁰

Chicago İlahiyat Fakültesi, doktora alanındaki öğrencileri teşvik etmek hem de başarılarını ödüllendirmek adına her yıl çeşitli ödüller tayin etmektedir. Fakültenin verdiği ödüller arasında Suzan Colver-Rosenberger Eğitim Ödülü (Bu ödül her yıl dönüşümlü olarak doktora derecesine verilir), Tikva Frymer-Kensky Memorial Ödülü (İbranice İncil, İncil hukuku, Eski Yeni Doğu Çalışmaları ya da feminist teoloji alanındaki çalışmalardan seçilir), John Gray Rhind Ödülü (Kilisenin yaşamına önemli bir katkı konusunda kayda değer bir vaat ileri süren bir öğrenciye her yıl verilir), J. Coert Rylaarsdam Ödülü (Bu ödül, özellikle Hristiyan, Yahudi ve Müslüman geleneklerine atıfta bulunarak dinler arası ilişkileri geliştiren öğrenciye verilir) ve İlahiyat Fakültesi Öğretimde Mükemmellik Ödülü (Bu ödül,

²⁷ Divinity School, "Applying to MA Program" (27 Ağustos 2021).

²⁸ The Divinity School Announcements 2021-2022 "Degree Programs and Requirements".

²⁹ The Divinity School Announcements 2021-2022 "Degree Programs and Requirements".

³⁰ The Divinity School Announcements 2021-2022 "Degree Programs and Requirements".

öğretme ve öğrenmede mükemmellik sergileyen doktora öğrencilerine verilir) adlı çeşitli ödüller bulunmaktadır.³¹

4. *Ecole Chicago*: Chicago İlahiyat Fakültesinin Küresel Etkisi

Chicago İlahiyat, hem burada faaliyet gösteren Din Bilimcileri hem de çeşitli yayın araçlarıyla bilimsel ve akademik alandaki etkinliğini sürdürmektedir. Söz gelimi Joachim Wach (ö. 1955), Mircea Eliade (ö. 1986), Joseph Kitagawa (ö. 1995), Paul Ricoeur (ö. 2005), Jonathan Z. Smith (2017), Michael Fishbane ve Bruce Lincoln bu okulun yetiştirdiği ve Din Bilimleri alanında ön plana çıkan isimler arasındadır.

1945-55 yılları arasında Chicago Üniversitesi'nde Dinler Tarihi profesörü olan Wach, Din Sosyolojisi çalışma alanına yaptığı önemli katkılarla tanınmaktadır. Ayrıca o, dini inançları ve uygulamaları analiz etmenin fenomenolojik yöntemini Amerikan bilimine sokmasıyla da bilinmektedir. Chicago Üniversitesi'nde karşılaştırmalı din incelemesi (Religionswissenschaft) olarak bilinen disiplini kurdu ve Mircea Eliade gibi etkili bilim adamlarının ortaya çıktığı Chicago Okulu'nun kurucusu olarak kabul edilmektedir.³²

Joachim Wach tarafından kurulan ve 1950'lerin sonlarında ve 1960'larda özellikle Mircea Eliade'nin vesayeti altında ön plana çıkan "Chicago Okulu", uzun yıllar boyunca Dinler Tarihinde hâkim bir güç olmuştur.³³

Chicago Okulu, Mircea Eliade'nin üretken yazarlığı ve onun Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bilimler üzerinde ülke çapında yarattığı etkisi sırasında kurumsal olarak en önemli dönemini yaşamıştır.³⁴ Eliade'nin disipline olan sarsılmaz özgüveni ve bıraktığı dikkate değer ayak izleri, sonraki Dinler Tarihçilerinde hem şaşkınlık uyandırmış hem de onlara cesaret vermiştir.³⁵

³¹ The Divinity School Announcements 2021-2022 "Degree Programs and Requirements".

³² Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Joachim Wach", *Encyclopedia Britannica*, (Erişim 1 Eylül 2021).

³³ Gregory D. Alles, "Wach, Eliade, and the Critique from Totality", *Numen* 35/1 (1988), 108.

³⁴ Mircea Eliade "The Reality of Sacred", *Seven Theories of Religion* ed. Daniel L. Pals, (Oxford: Oxford University Press, 1996), 161.

³⁵ Üzerine yapılan çokça yorumlara ilişkin Eliade, akademik misyonunu şu şekilde tanımlamıştır: "Tarihsel çalışma, evrensel tarihe belli bir aşinalığa sahip olmayı içerir. Bu, boş, nihayete ermiş, ansiklopedik bir mesele değildir. Bu, insan zihin tarihinin derin ve bölünmez birliğini gözden kaçırmama meselesidir. Ona göre homo faber aynı zamanda *homo ludens*, *sapiens* ve *religious*'tur. O insanların dini inançlarını ve uygulamalarını yeniden inşa edemediğimiz için dolaylı olarak da olsa onları aydınlatabilecek bazı analogiler işaret etmeliyiz. Mircea Eliade, *A History of Religious Ideas: Volume I, From the Stone Age to the Eleusinian Mysteries*, çev. Willard R. Task (Chicago: University of Chicago Press, 1978), xvi.

Nitekim o dönemde Eliade, Chicago'nun akademik karakterini temsil etmesini beklediği bir Din Bilimcisiydi. Chicago Üniversitesi'nin 1956 yılındaki daveti üzerine Dinler Tarihi bölüm başkanı olarak seçilmesinden sonra o, 27 yıl "Rüzgârlı Şehir" dediği Chicago'da kalmıştır. Amerikan üniversite sisteminin ve öğrencilerinin Fransa'daki yaşlılarından daha az hazırlıklı görünmesine rağmen diğer yandan -bir Avrupalıyı şaşırtacak şekilde- sistematik olmayan bir şekilde belirli bir kültürel oluşum bilgisine sahip olduklarını belirtmiştir.³⁶

Eliade'nin Chicago Okuluna katkıda bulunma potansiyeli, teorik karmaşıklığı ve yaratıcılığı bakımından diğer Din Bilimcilerinden çok daha ileri düzeyde olmuştur. Kuşkusuz onun karşılaştırmalı mitolojilerdeki uzmanlığının Chicago'da bir öncüsünün olmayışı, onun disiplindeki yerini de sağlamlaştıracak niteliktedir. Şunu belirtmek gerekir ki yabancı toplumlara ait mitleri kendi çıkarı (dini inancı) için araştırmak, tarihsel süreçte defalarca eleştirel olarak incelenmiştir. Bu düşünce yapısına karşı olduğunu belirten Eliade, Dinler Tarihi açısından mit çalışmasının başlangıçta var olan zamanın değerlendirilmesi ve mevcut şartları anlama amacı taşıdığını ifade etmektedir.³⁷

Bu konuda o, Dinler Tarihi'nin çağdaş kültürel yaşamda önemli bir rol oynamaya yöneldiğine inanmaktadır. Ancak bu, yalnızca egzotik ve arkaik dinlerin araştırılması ve anlaşılmasının bu tür dinlerin temsilcileriyle kültürel bir diyaloga önemli ölçüde yardımcı olacağı anlamına gelmemektedir. Ona göre Dinler Tarihi'si incelediği belgelerin ifade ettiği varoluşsal durumları anlamaya çalışarak kaçınılmaz şekilde insan hakkında daha derin bilgiye ulaşacaktır. Böyle bir bilgi temelinde dünya çapında yeni bir hümanizm anlayışı gelişebilir.³⁸

"Yeni Hümanizm" adıyla insanlığın geleceğine dair projesini sunduğu ünlü makalesinde, hermenötüğü dayalı kendi fenomenolojisini, Mukayeseli Dinler Tarihi içinde, mevcut tarihsel yaklaşımın yanında ikinci önemli entelektüel yaklaşım olarak kabul etmektedir.³⁹

³⁶ Mircea Eliade, *Autobiography, Volume II: 1937-1960, Exile's Odyssey* (Chicago: University of Chicago Press, 1988), 176-187.

³⁷ John A. Saliba, '*Homo Religiosus*' in *Mircea Eliade: An Anthropological Evaluation* (Leiden: Brill Publishing, 1976), 39.

³⁸ Mircea Eliade, *The Quest: History and Meaning in Religion* (Chicago: University of Chicago Press, 1988,) 3

³⁹ Mustafa Alıcı, "Kutsalın Peşindeki Adam: Ölümünün 19. Yılında Mircea Eliade için Kısa Bir Rehber", *EKEV Akademi Dergisi* 9/4 (2005), 67.

Chicago İlahiyatın bir diğere önemli ve etkili ismi, 45 yıl boyunca (1968-2013) Chicago İlahiyat Fakültesinin bir üyesi olarak çeşitli dersler veren Jonathan Z. Smith'tir. Meslektaşları onu, yılmaz entelektüel enerjisi ve unutulmaz zekâsı olan, kendini tamamen öğrenme ve öğretme hayatına adanmış, kendisi, öğrencileri ve sivil toplum için mükemmel bir Chicago bilgini olarak tanımlamaktadır.⁴⁰

90'ların başında o zamanlar Chicago'nun İlahiyat Okulu'nun en önde gelen profesörü olan Mircea Eliade, Smith'in Chicago'daki röportajından sonraki gün onunla tanışmıştır. 1 Temmuz 1971'de Eliade, İlahiyat Okulu Dekanı Joseph Kitagawa'ya Smith'in doçentliğe terfi etmesini tavsiye eden bir referans mektubu yazarak "Jonathan Smith'in Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en önemli din tarihçilerinden biri olacağına kesinlikle inanıyorum." diye belirtmiştir. Dinin yalnızca bilim adamlarının çalışmaları eseri olduğunu düşünen Smith, bu bağlamda dinin bilim adamının analitik amaçları için, yaratıcı karşılaştırma ve genelleme eylemleriyle yaratıldığını savunmaktadır. Bu şekilde, dini insani bir şey olarak yeniden teorileştiren ve böylece onu eleştirel sorgulamaya açan Smith'e göre dinin akademi dışında bağımsız bir varlığı yoktur.⁴¹

Tarihçi ve din teorisyeni olarak tüm kariyerini Chicago Üniversitesi'nde geçiren Jonathan Z. Smith, 1977'den 1982'ye kadar Chicago Üniversitesi'nde dekan olarak görev yapmış ve 2013 yılında Uluslararası Dinler Tarihi Derneği'ne ömür boyu fahri üyelik kazanmıştır.

Öğrencileriyle arasında sıcak bir ilişki olduğu aktarılan Smith'in onlara yönelik tavsiyeleri de bulunmaktadır. O, üniversite öğrencilerinin bir konuyu çalışırken tanımla işe başlaması ve ustalık duygusu kazanması gerektiğini üzerinde durmuştur. Ayrıca Smith, mukayesenin eleştirisi için alan açtığına ve bir şeyin ancak başka bir şeye uygulanarak anlaşılacağına dikkat çekmiştir.⁴²

Chicago İlahiyat Fakültesi, burada faaliyetlerde bulunan bilim adamlarının yanı sıra çıkarmış olduğu önemli dergilerle de akademik alana katkı sunmaya devam etmektedir. Bunlardan ilki 1961 yılında Mircea Eliade tarafından kurulmuş olan *History of Religions* adlı dergidir. Yalnızca karşılaştırmalı din tarihine ayrılmış "dünya çapında etkili" ilk

⁴⁰ UChicago News, "Jonathan Z. Smith, Celebrated Historian of Religion 1938-2017" (Erişim 2 Eylül 2021).

⁴¹ The Chicago Maroon, "Jonathan Z. Smith (1938-2017): The College's Iconoclastic, Beloved, Chainsmoking Dean" (Erişim 3 Eylül 2021).

⁴² Kathryn Lofton, "Review Essay on Teaching Religion", *Journal of the American Academy of Religion* 82/2, 531-532.

akademik dergi olan *History of Religions*, tarih öncesinden modern zamanlara kadar dini fenomenlerin incelenmesi amacı taşımaktadır. Dergide hem belirli gelenekler, yerler ve zamanlarla meşgul olan hem de din araştırmalarında daha geniş metodolojik ve/veya teorik konulara değinen makaleler yayınlanmaktadır. Din tarihçileri, antropologlar, karşılaştırılmal tarihçiler ve disiplinler arası din bilginleri için tasarlanan bu dergi, şu anda bizzat üniversitenin yayınevi (University of Chicago Press) tarafından yayınlanmaktadır.⁴³

Fakültenin bir diğer köklü dergisi 1882 yılında yayına başlayan *The Journal of Religion*'dur. Dine eleştirel, hermenötik, tarihsel ve yapıcı araştırmaları teşvik eden dergi, teoloji, din ahlakı ve din felsefesi alanlarındaki makalelerin yanı sıra dinin kültür ve toplumdaki rolüne tarihsel, sosyolojik, psikolojik, dilsel veya sanatsal bir bakış açısıyla yaklaşan makalelere yer vermektedir.⁴⁴

Yine fakültenin önemli yayın organlarından biri de 1890 yılında ilk olarak yayımlanan *Ethics* dergisidir. Dergi, sosyal ve politik teori, hukuk ve ekonomi dâhil olmak üzere çeşitli entelektüel perspektiflerden ahlaki, politik ve yasal felsefe ile ilgili bir dizi konuyu kapsayan bilimsel çalışmaları içermektedir.⁴⁵

5. Değerlendirme

Başlangıçta Baptist İlahiyat Birliği'nin desteği ile kurulan Chicago İlahiyat Fakültesinin amacı, bir ruhban okulu olarak Kutsal Kitab'a hizmet eden bireyler yetiştirmektir. Ancak ilerleyen süreçte din üzerine akademik ve sistematik araştırmaların teşvik edilmesi ve modern zamanın gerekliliklerini karşılama ihtiyacı, bu kurumun çalışma yelpazesini genişletmiştir. Ayrıca Faculty of Theology ifadesinden kaçınarak Divinity School isminin kullanılması, bu kurumun kiliselerin kurduğu okullardan ziyade özgür, bağımsız bir düşünme ve araştırma atmosferini sürdürmeyi amaçladığını ortaya koymaktadır.

Batı'daki fakülteler için yapılan bu teoloji (theology) ve ilahiyat (divinity) şeklindeki benzer ayırım, ülkemizdeki fakültelerde de bulunmaktadır. Nitekim Türkiye'nin ilk ilahiyat fakültesi olarak 1949 yılında açılan Ankara Üniversitesi de İngilizce isminde divinity

⁴³ The University of Chicago Press Journal, "History of Religions" (Erişim 5 Eylül 2021).

⁴⁴ The University of Chicago Press Journal, "The Journal of Religion" (Erişim 6 Eylül 2021).

⁴⁵ The University of Chicago Press Journal "Ethics: An International Journal of Social, Political, and Legal Philosophy" (Erişim Eylül 2021).

kelimesini tercih etmektedir.⁴⁶ İlahiyat fakültelerine ilave olarak son dönemde görülen İslami İlimler Fakültesi şeklindeki isimlendirme, felsefe ve Batı kaynaklı diğer derslerin azaltılarak İslami İlimler derslerine ağırlık verilmesi yönünde yapılan bir değişikliği ifade etmektedir. Bu değişiklik, bazı kesimlerce ilahiyat fakültelerine yapılabilecek eleştirilere engel olma noktasında olumlu bir adım olarak nitelendirilirken bazı kesimlerce de ilahiyat kavramının içeriğinin daraltıldığı gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmaktadır.

Bu noktada şuna dikkat çekmek gerekir ki Chicago İlahiyat Fakültesinde yer alan bölümler, verilen dersler ve yayın organları aracılığıyla ele alınan meseleler, dinin günümüzde, eski müfredatın düzenlediği koşullardan oldukça farklı koşullarla karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır. Dinin, artık bir doktrinler sistemi olarak tanımlanmasının ötesinde olduğu bu yeni durumda ilahiyat fakültelerinin görevi de dinin içinde bulunduğu yeni koşullar açısından görevlerini değerlendirmek olmalıdır. Bu durum ise, müfredatların salt bilgi üzerine kurulumundan ziyade işlevsel bir karaktere dönüşmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim müfredat, birçok dersten daha fazlasını ifade etmektedir. Bunun için müfredatın sahadaki çalışmaların sonuçlarıyla zenginleştirilmesi gerekmektedir. Öğrenciler sadece edebi (yazınsal) materyali değil geçmişin deneyimlerini şimdiki, bireysel ve toplumsal deneyimleri kullanacak şekilde yetiştirilmelidir. Buna ilave olarak tek yönlü bir bakış açısı yerine kapsayıcı bir teknikle çoklu bakış açısına sahip bireyler yetiştirmek de önem arz etmektedir. Böyle bir araştırma, geçmişteki düşüncelerin incelenmesinden veya teolojik-felsefi sistemlerin organizasyonundan daha fazlasını içermektedir.⁴⁷

Dini ve akademik gelişime katkı sunmasının yanı sıra ilahiyat fakülteleri, aynı zamanda öğrencilerini dini liderlik alanındaki mesleklere hazırlaması dolayısıyla mesleki bir okul hüviyetine sahiptir. Bu anlamda verilen eğitim, öğrencilerin faaliyet gösterecekleri alanlarda verimliliğini arttırmaya ve ilgili mesleklerin taleplerine karşılık verebilecek düzeyde olmalıdır. Zira bir şeyin nasıl yapılacağını öğrenmek başka şey, onu yapma becerisini geliştirmek ise başka bir şeydir. Bu anlamda dikkate alınması gereken nokta, ders sayısından ziyade öğrencinin kişisel verimliliği olmalıdır. Örnek vermek gerekirse öğrencileri çeşitli disiplinlere tabi tutmaya ilave olarak onlara aynı zamanda vaaz verme, din eğitimi ve sosyal hizmet konularında staj yapma imkânı verilmelidir. Bunun için çeşitli dersler için saha çalışmaları, müfredatın bir aşaması olarak düzenlenebilir.⁴⁸ Ayrıca

⁴⁶ Dergipark, “Journal of the Faculty of Divinity of Ankara University” (Erişim 19 Ekim 2021).

⁴⁷ Shailer Mathews, “The Function of the Divinity School”, *The Journal of Religion* 13 (1933), 257-260.

⁴⁸ Mathews, “The Function of the Divinity School”, 258-263.

müfredatın karşılaşılan yeni dini ve toplumsal meselelere göre gözden geçirilerek sık sık yeniden düzenlenmesi de dikkat edilmesi gereken hususlar arasındadır.

Son olarak entelektüel varlığın çok dilli yeterlilik gerektirdiğini kabul eden Chicago İlahiyat Okulunda lisansüstü programlardaki öğrencilerin gelişimi için dil eğitimi imkânlarının sunulması ve bu programlarda başarılı olan öğrencilere çeşitli alanlarda ödüller verilmesi öğrencileri yetiştirme ve teşvik etme noktasında önemli bir örnek uygulama olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Alıcı, Mustafa. “Kutsalın Peşindeki Adam: Ölümünün 19. Yılında Mircea Eliade için Kısa Bir Rehber”, *EKEV Akademi Dergisi* 9/4 (2005), 51-74.
- Alles, Gregory D. “Wach, Eliade, and the Critique from Totality”. *Numen* 35/1 (1988), 108-138.
- Boyer, John W. *The University of Chicago: A History* (Chicago: The University of Chicago Press, 2015).
- Eliade, Mircea. “The Reality of Sacred”. *Seven Theories of Religion*. Ed. Daniel L Pals. 158-198. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- _____, Mircea. *A History of Religious Ideas: Volume I, From the Stone Age to the Eleusinian Mysteries*. çev. Willard R. Task. Chicago: University of Chicago Press, 1978.
- _____, Mircea. *Autobiography, Volume II: 1937-1960, Exile’s Odyssey*. Chicago: University of Chicago Press, 1988.
- _____, Mircea. *The Quest: History and Meaning in Religion*. Chicago: University of Chicago Press, 1988.
- “General Information Concerning the Divinity School in Circular Information at the Divinity School”, *The University of Chicago Divinity School Academic Catalogue 1895-1903*, 1895.
- Goodspeed, Thomas Wakefield. *A History of the University of Chicago, Founded by John D. Rockefeller: The First Quarter-Century*. Chicago: University of Chicago Press, 1972.
- Lofton, Kathryn .“Review Essay on Teaching Religion”. *Journal of the American Academy of Religion* 82/2, 531-532.
- Mathews, Shailer. “The Function of the Divinity School”. *The Journal of Religion* 13 (1933), 257-260.
- Saliba, John A. *‘Homo Religiosus’ in Mircea Eliade: An Anthropological Evaluation*. Leiden: Brill Publishing, 1976.
- Web Kaynakları**
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. “Joachim Wach”, *Encyclopedia Britannica*, Erişim 1 Eylül 2021. <https://www.britannica.com/biography/Joachim-Wach>.
- Dergipark. “Journal of the Faculty of Divinity of Ankara University”. Erişim 19 Ekim 2021. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auifd> .
- Divinity School. “Applying to MA Program”. Erişim 27 Ağustos 2021. <https://divinity.uchicago.edu/admissions/MAprogram>
- Divinity School. “Applying to AMRS Program”. Erişim 27 Ağustos 2021. <https://divinity.uchicago.edu/admissions/AMRSprogram>
- Divinity School. “History and Mission”. Erişim 26 Ağustos 2021. <https://divinity.uchicago.edu/about/history-and-mission>
- The Chicago Maroon. “Jonathan Z. Smith (1938-2017): The College’s Iconoclastic, Beloved, Chainsmoking Dean”. Erişim 3 Eylül 2021).

<https://www.chicagomaroon.com/article/2018/3/23/jonathan-z-smith-dean-of-college-university-of-chicago/>

- The Divinity School Announcements 2021-2022. “Committees of the Faculty and Areas of Study”. Erişim 26 Ağustos 2021. <http://divinityannouncements.uchicago.edu/div/committeesofthefacultyandareasofstudy/>
- The Divinity School Announcements 2021-2022. “Degree Programs and Requirements”. Erişim 27 Ağustos 2021. [“http://divinityannouncements.uchicago.edu/div/degreeprogramsandrequirements/](http://divinityannouncements.uchicago.edu/div/degreeprogramsandrequirements/)
- The Divinity School Announcements 2021-2022. “General Description”. Erişim 27 Ağustos 2021. <http://divinityannouncements.uchicago.edu/div/generaldescription/>
- The University of Chicago Press Journal. “Ethics: An International Journal of Social, Political, and Legal Philosophy”. Erişim Eylül 2021. <https://www.journals.uchicago.edu/toc/et/current/>
- The University of Chicago Press Journal. “History of Religions”. Erişim 5 Eylül 2021. <https://www.journals.uchicago.edu/journals/hr/about>
- The University of Chicago Press Journal. “The Journal of Religion”. Erişim 6 Eylül 2021. <https://www.journals.uchicago.edu/toc/jr/current>
- The University of Chicago. “History”. Erişim 26 Ağustos 2021. <https://www.uchicago.edu/about/history/>
- UChicago News. “Jonathan Z. Smith, Celebrated Historian of Religion 1938-2017”. Erişim 2 Eylül 2021. <https://news.uchicago.edu/story/jonathan-z-smith-celebrated-historian-religion-1938-2017>